רבי מאיר אומר [א]אם אוחז בקטן וגדול עולה עמו הרי הוא כמוהו ואם לאו אינו כמוהו ואמר רבי יוחנן מוחלפת השיטה ומאי קושיא דילמא שני ליה לר"מ בין טבול יום לשאר טומאות תניא רבי אומר אחד טבול יום ואחד שאר טומאות ודילמא לרבי לא שני ליה ולר' מאיר שני ליה אמר ר' יאשיה הכי אמר ר' יוחנן לדברי רבי מוחלפת השיטה רבא אמר ביש יד לטומאה ואין יד להכשר קמיפלגי מר סבר יש יד לטומאה ואין יד להכשר ומר סבר יש יד לטומאה ולהכשר [א] רב פפא אמר בהכשר קודם מחשבה קמיפלגי [ג] [ב]דתנן [ג]אמר ר' יהודה כך היה רבי עקיבא שונה חלב שחוטה בכפרים צריך מחשבה ואין צריך הכשר שכבר הוכשר בשחיטה אמרתי לפניו למדתנו רבינו [ג]עולשין שלקטן והדיחן לבהמה ונמלך עליהן לאדם [ה]צריכות הכשר שני וחזר רבי עקיבא להיות שונה [ג]כרבי יהודה מר סבר לה כמעיקרא ומר סבר לה כחזרה רב אחא בריה דרב איקא אמר בנתקנח הדם בין סימן לסימן קמיפלגי מר סבר [ז]ישנה לשחיטה מתחלה ועד סוף והאי דם שחיטה הוא ומר סבר אינה לשחיטה אלא לסוף והאי דם מכה הוא רב אשי אמר בשחיטה מכשרת ולא דם קמיפלגי בעי רבה [ג]בהמה בחייה מהו שתעשה יד לאבר תיקו אמר אביי הרי אמרו [ה]קישות שנטעה בעציץ והגדילה ויצאת חוץ לעציץ טהורה אמר ר"ש וכי מה טיבה לטהר אלא הטמא בטומאתו וטהור בטהרתו בעי אביי מהו שתעשה יד לחברתה תיקו אמר רבי ירמיה הרי אמרו המשתחוה לחצי דלעת אסרה בעי ר' ירמיה

מהו

ואם לאו. חבירו טהור ואע"פ שנוגעין זה בזה אין שלישי עושה רביעי בתרומה. וגבי טבול יום תניא לה (א) [ג]במסכת יומא (דף יט.): **מוחלפת השיטה.** כאן החליף ר"מ שיטתו אבל בעלמא ס"ל אוחז בקטן ואין גדול עולה עמו הרי הוא כמוהו ומדקאמר רבי יוחנן הכי ש"מ דס"ל דבאוחז בקטן ואין גדול עולה עמו קא מיפלגי: ומהדר הש"ס **ומאי קשיא.** ליה לרבי יוחנן דלמא אע"ג דמיקל ר"מ בטבול יום [ו]שהוא טומאה דרבנן [ז] מחמיר הוא בטומאה חמורה: **תניא רבי אומר.** תיובתא הוא כלומר הא תני רבי דלא שני ליה: **אחד טבול יום ואחד שאר טומאות.** אין חילוק בנגיעתם דהקרויה בשאר טומאות נגיעה הוי בטבול יום נמי נגיעה: **לדברי רבי דלא שני ליה.** החליף ר"מ שיטתו [ד]דהא כל היכא דהויא נגיעה בטבול יום הויא נגיעה בשאר טומאות והא שמעינן לר"מ דמתניתין דאע"ג דאין גדול עולה עמו חבור הוא: **רבא אמר ביש יד להכשר.** כי היכי דילפינן יד לטומאה בריש פרקין (דף קיח.) קמיפלגי ודכ"ע בהמה נעשית יד לאבר: **בהכשר קודם מחשבה קמיפלגי.** ודכ"ע יש יד לטומאה ולהכשר אלא ששחטה קודם שחישב להאכילו לעובד כוכבים דקדם הכשר למחשבה ר"ש סבר כיון דכשעת הכשר אכתי לאו בר קבולי טומאה הוא דסתמיה לאו לאכילה קאי שאף לכן נמי אסור הוא הכשר נמי לא מקבל: **חלב.** אין דרכו לאוכלו בכפרים מפני שהעם מועט ויש להם בשר הרבה לצורך סיפוקן אבל בכרכים העם מרובה ואין להם בשר לכל הצורך אוכלין אותו ע"י הדחק. א"נ משום הכי אין דרכן לאוכלו בכפרים משום דעניים הם אבל בני כרכים שהם עשירים אוכלין אותו: **הוכשר בשחיטה.** ואע"ג דקדם הכשר למחשבה: **עולשים.** עשב שקורין קרשפיל"א: [ה]**שלקטן.** לבהמה והוכשרו ואח"כ נמלך עליהם לאדם צריכין הכשר שני מפני שקדם הכשר למחשבה [י]ור"מ סבר לה כי היכי דא"ר עקיבא מעיקרא מאכל בהמה אינו מקבל טומאה: **בנתקנח הדם כו'.** ודכ"ע אין יד להכשר אבל יש יד לטומאה ופלוגתייהו כשניתז הדם על האבר וקינחו בין סימן לסימן: **דם מכה.** אינו מכשיר [י]דם חללים קרוי משקה ולא דם מכה[ו]: **רב אשי אמר.** דכ"ע [ח]אית יד להכשר והאי אבר אית ליה יד דבהמה נעשית יד לאבר א"נ ס"ל אוחז בקטן ואין גדול עולה עמו [ט]הרי הוא כמוהו [ח]וכשניתז הדם על האבר ולא נתקנח קא מיפלגי ר"מ סבר דם מכשיר והרי הוכשר ור"ש לטעמיה דאמר בפרק שני (לעיל לו.) שחיטה מכשרת ולא דם והאי אבר כיון דלא מהניא ליה שחיטה להתירו באכילה אע"ג דמהניא ליה לטהוריה מידי נבלה לא מכשרה ליה לטומאה דטעמא דשחיטה מכשרת היינו משום דכיון דמשויא ליה אוכלא לענין היתר אכילה משויא ליה נמי אוכלא לענין טומאה והכא ליכא למימר הכי: **בעי רבה כו'.** רבה אוקים פלוגתייהו לעיל [קח:] בבהמה נעשית יד לאבר בעי רבה לר"מ דאמר בהמה נעשית יד לאבר בשחיטה לענין הכשר בחייה מהו שתעשה[י] יד להכנים ולהוציא טומאה היכא דהוכשר במים לאחר דלדולו דאמרינן במתניתין דמקבלין טומאה במקומן ואם נגע טומאה בבהמה מהו שתעשה יד להביא טומאה לאבר מי אמרינן כיון דבעלי חיים לא מקבלי טומאה יד נמי לא הוו או דילמא נהי דלאיהי גופה טהורה יד לאבר מיהא הויא כי היכי דאמרינן גבי עצם דבשר ואוכל עליו שהוא יד לבשר להכנים ולהוציא טומאה אע"פ שאין עצם בלא בשר מקבל טומאה: **קישות שנטעה בעציץ.** שאינו נקוב כתלושה דמיא ומקבלת טומאה כשאר אוכלין או אם היתה טמאה הרי היא בטומאתה ואם הגדילה ויצאה נופה לחוץ ונוטה על הארץ ויונק מריח הארץ דרך אויר כמחובר דמיא וטהרה כל הקישות שבעציץ לפי [יא]שחוזרים ויונקין מן הנוף הנוטה חוץ לעציץ: **הטמא בטומאתו.** מה שבתוך העציץ מקבל טומאה לפי שהוא כתלוש: **והטהור.** הנוף שיצא לחוץ ויונקת מריח הארץ דרך אויר כמחובר וטהורה: לר"ש מהו שיעשה נוף הטהור יד לקישות להביא לה טומאה: **המשתחוה לחצי דלעת אסרה.** בהנאה משום עבודה זרה ולר"ש איסורי הנאה אין מטמאין טומאת אוכלין דנפקא ליה לקמן (קכט.) מכל האוכל אשר יאכל (ויקרא יא) דבעינן [יב]שאתה יכול להאכילו לאחרים והא הדלעת איסורי הנאה היא ותו לא מטמא טומאת אוכלין ונהי דטומאה יוצאה לה מגופה דהא עבודה זרה מטמאה כשרץ [שבת פב:] שנאמר (דברים ז) שקץ תשקצנו ולר"ע מטמאה כנדה [שבת פב.] שנאמר (ישעיה ל) תזרם כמו דוה מיהו ההיא טומאה דרבנן היא כדאמרינן בפרק ר"ע (שבת פג:) וקרא אסמכתא בעלמא הוא:

רבי מאיר אומר אם אוחז בקטן וגדול עולה עמו. ה"ג בספרים ובפי' ר"ת ובמסכת טבול יום (פ"ג מ"א) אינו כן דגרסינן ר"מ אומר אם אוחז בגדול וקטן עולה עמו הרי הוא כמוהו רבי יהודה אומר אם אוחז בקטן וגדול עולה עמו הרי הוא כמוהו ולהך גירסא תימה מאי פריך הכא דר"מ אדר"מ [ט]ולא מסתבר לפרש דר' יוחנן דאמר באוחז בקטן ואין גדול עולה עמו אליבא דר"מ לאו דוקא אלא גם הקטן אין עולה עם הגדול דלא משמע הכי:

בהמה בחייה מהו שתעשה יד לאבר. תימה מאי מבעיא ליה אי משום דבהמה בחייה לאו בת קבולי טומאה היא כל ידות שבעולם נמי לא מקבלי טומאה אלא שמכניסות ומוציאות טומאה וי"ל דלא דמי לשאר ידות דמאי דלא מקבלי טומאה משום שאינן אוכל אבל בעלי חיים כי נמי הוי אוכל כגון בן פקועה איכא למ"ד פרק בהמה המקשה (לעיל דף עה.) דלא מקבל טומאה: **קישות** שנטעה בעציץ והגדילה ויצאה חוץ לעציץ טהורה. ואע"ג [יג]דאמר בפרק המביא גט (גיטין כב. ע"ש) אילן בארץ ונופו נוטה בחוצה לארץ בתר עיקרו אזלינן התם מרובה יניקתו במקום העיקר אבל עיקרו בעציץ אין יניקת השרשים מרובה ואין הנופות יונקות מן העציץ: **אלא** הטמא בטומאתו והטהור בטהרתו. ואע"ג דבעציץ נקוב אמרינן בהמצניע (שבת צה:) דלרבי שמעון הוי כמחובר לענין הכשר זרעים ומסתמא הוא הדין לענין טומאה התם ע"י הנקב הוי כמחובר אבל הכא ע"י מה שיוצא לחוץ לא יהא מה שבפנים כמחובר:

הרי אמרו המשתחוה לחצי דלעת אסרה בעי רבי זירא מהו שתעשה יד לחברתה. לפי שני שבקונטרס דמבעיא ליה אי הויא חליה שלא השתחוה לה יד להוציא טומאה או לא כלום נעשה יד אוכל לאוכל אחר או לא תימה דבכולה שמעתין מוכח דאוכל נעשה יד לאוכל לקמן כוליא של נבלה בחלבה נעשה החלב יד לכוליא ולעיל נמי לא פליגי אלא בבהמה אם נעשית יד לאבר משום שהבהמה דבר גדול ואינה ראויה להיות יד אבל אם היו שוין הבהמה והאבר הויא יד לכ"ע ועוד אמאי נקט דלעת ליבעי בשתי חתיכות בשר המדובקין בעור וטמאה אחת מהן בשרץ ואין לומר נמי דבדלעת מחוברת איירי והאי טמא מידי דהוה אאשרה וקא מבעיא ליה אי הוי יד אידך להוציא טומאה כיון שהוא מחובר כדמבעיא ליה בקישות שנטעה בעציץ דהכי אמאי נקט דלעת לימא המשתחוה לחצי אילן ונראה כלשון ראשון שפירש בקונטרס דבעי אם נגע שרץ בחצי שהשתחוה אם נעשית יד לחצי האחר הואיל ואין ראוי לקבל טומאה לר"ש דאמר אוכל שאין יכול להאכילו לאחרים אינו אוכל ולא דמי לשאר ידות דהתם אין מקבלות טומאה לפי שאינן ראויות לאכילה ועץ בעלמא הן אבל הכא אוכל גמור הוא אבל דבר אחר גורם לו שאין ראוי להאכילו לאחרים כדפרישית לעיל גבי בהמה בחייה מהו כו':

רבי

עין משפט נר מצוה

עד א מיי' פ"ו מהלכות טומאת אוכלין הלכה ט ופסק כחכמים:
עה ב מיי' פ"ג שם הלכה ג [ופי"ד הלכה ח]:
ג [מיי' שם פ"ג הל"ו]:
עו ד מיי' פ"ג שם הלכה ט:

◆

לעזי רש"י

קרישפיל"א. עולש.

◆

שיטה מקובצת

א] רב פפא אמר בהכשר. נ"ב עי' תוס' בכורות דף י ע"א ד"ה נבלת בהמה: ב] דתניא אמר רבי יהודה: ג] תנינא לה במס' טבול יום הס"ד: ד] החליף ר"מ שיטתו דאמר כל היכא דהויא: ה] שלקטן לבהמה והוכשרו ואח"כ וכו'. נ"ב נ"א בפירושי כ"י שלקטן למאכל בהמה והוכשרו אין מקבל טומאה: עולשין שלקטן והדיחן למאכל בהמה גרסי' רחצן במים ועשה בהן הדחה מן העפר הנתלש עם העשבים כדי שיהו יפים להאכילן לבהמתו ואח"כ נמלך עליהם וכו'. כן כתוב בפירושים ישנים ונראה דהיינו מהדורא קמא: ו] ר"מ ס"ל כדמעיקרא כי היכי וכו'. וג"כ בפירוש ישנים כ"י כתוב ור"ש סבר לה כחזרה דקתני מאכל בהמה אינו מקבל טומאה ואותו הכשר אינו מועיל עד שיוכשר פעם אחרת הס"ד: ז] אינו מכשיר דדם חללים: ח] דכ"ע אין יד להכשר א"נ יש יד להכשר האי אבר לית ליה יד דאין בהמה נעשת: ט] ואין גדול עולה עמו אינו כמוהו וכשניתז דם: י] מהו שתעשה לה יד להכניס: יא] שבעציץ לפי שחוזרת ויונקת מן הנוף הנוטה: יב] דבעינן אוכל שאתה יכול להאכילו: יג] ואע"ג דאמרינן בפ' המביא תניין אילן בארץ ונופו:

מסורת הש"ס

א) [נ"ל דתניא], ב) [תוספתא דעוקצין רפ"ג], ג) [עיין תוס' נדה נ. ד"ה שורקן], ד) [לעיל כט: וש"נ], ה) עוקצין פ"ג מ"ט, ו) בס"א ליתא "שהוא טומאה דרבנן", ז) [לעיל לה:], ח) נ"א או כשניתו ונראה ר"מ לא נמי ס"ל דכ"ע אין יד להכשר וכשניתו הדם על האבר וכו', ט) [עיין תוי"ט טבול יום מ"ש שם].

◆

גליון הש"ס

גמ' צריכות הכשר שני. עיין נדה דף נ' ע"א תוס' ד"ה שורקן: רש"י ד"ה ומהדר וכו' שהוא טומאה דרבנן. תמוה לי הא ע"י הוא טמא לאורייתא לפסול תרומה. עיין סוטה דף כט ע"א תוס' שם והר"ל לרש"י נ"א טבו"י קלים טומאתו ול"ע גדול:

◆

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה ואם לאו וכו' במס' יומא. נ"ב אין זה במסכת יומא ונ"ל דהוא ט"ס וצ"ל במסכת טבול יום פ"ג מ"א:

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones